

УДК 371.1

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Володимир Тимошенко

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри фізичного виховання

Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ, Україна

timoshenkovladimir@mail.ru

Анотація. У статті розглянуто питання формування професійного іміджу викладача фізичної культури та його головні особливості. Обґрунтовано важливість вивчення процесу формування позитивного професійного іміджу викладача в умовах гуманізації та демократизації системи освіти. Визначено особливості професійної діяльності сучасного викладача та ставлення учнів до професії викладача фізичної культури. Для цього використовувався аналіз науково-педагогічної та соціально-психологічної літератури. В ході роботи були вирішені такі завдання: розглянуто ступень вивчення проблеми формування іміджу, визначена структура та сутність іміджу сучасного педагога. Було зроблено висновок, що формування позитивного професійного іміджу викладача фізичного виховання є не заміною педагогічної діяльності, а необхідним додатковим компонентом. Також необхідно акцентувати увагу викладача на розуміння внутрішнього світу учня, а також постійно розвивати свій внутрішній світ. Головне, що позитивний професійний імідж повинен виходити із постійного бажання до самовдосконалення.

Ключові слова: педагогічний імідж; педагогічні умови; особливості професійного іміджу; складові іміджу.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ИМИДЖА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

Владимир Тимошенко

кандидат педагогических наук, старший преподаватель
кафедры физического воспитания

Донбасская государственная машиностроительная академия, г. Краматорск, Украина

timoshenkovladimir@mail.ru

Аннотация. В статье рассматривается вопрос формирования профессионального имиджа преподавателя физической культуры и его главные особенности. Обоснована важность изучения процесса формирования позитивного профессионального имиджа преподавателя в условиях гуманизации и демократизации системы образования. Определены особенности профессиональной деятельности современного преподавателя и отношения учеников к профессии преподавателя физической культуры. Для этого использовался анализ научно-педагогической и

социально-психологической литературы. В ходе работы были решены следующие задачи: рассмотрена степень изучения проблемы формирования имиджа, определена структура и сущность имиджа современного педагога. Был сделан вывод, что формирование позитивного профессионального имиджа преподавателя физического воспитания является не заменой педагогической деятельности, а необходимым дополнительным компонентом. Также необходимо акцентировать внимание преподавателя на понимании внутреннего мира ученика, а также постоянном развитии своего внутреннего мира. Главное, что положительный профессиональный имидж должен исходить из постоянного желания преподавателя к самосовершенствованию.

Ключевые слова: педагогический имидж; педагогические условия; особенности профессионального имиджа; составляющие имиджа.

CREATING A PHYSICAL EDUCATION TEACHER'S PROFESSIONAL IMAGE IN THE TERMS OF EDUCATION SYSTEM REFORMING

Tymoshenko V.

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of Physical Education Department,
Donbas State Machinebuilding Academy,
Kramatorsk, Ukraine
timoshenkovladimir@mail.ru

Abstract. The article discusses the formation of a physical education teachers' professional image and its main characteristics. It substantiates the importance of studying the process of creating a positive professional image of the teacher in terms of humanization and democratization of the education system. The features of the teacher's and the students' modern professional work belongs to the profession of the physical education teacher. The author presents the analysis of scientific-pedagogical and socio-psychological literature. The following problems were solved: the degree of studying image formation problem is examined; the structure and nature of a modern teacher's image is determined. It was concluded that the formation of a physical education teachers' positive professional image is not a substitute for teaching activities and additional components are required. It is also necessary to focus on the teacher's understanding of internal student world, and the constant development of his inner world.

Reforming education, going to the humanization and democratization, focuses on personal development, not just on a simple transfer of knowledge imposes entirely new requirements for teacher personality. Society needs not only a teacher who gives knowledge, reproduces them and is a competent performer, and, above all, a professional, capable of continuous self-improvement that focuses on creativity and flexibility of thinking; personality, possessing a high human culture, is able to predict the end result of his or her activities, to realize their ideas, active, emotionally balanced and strong-willed person.

The success of the teachers' work depends on the degree of awareness of their professional and personal impact on others and taking responsibility for the consequences of this influence. A positive image is important for teachers and students and it is important for the teacher, as well-formed image is the key to success, both personal and professional. The main thing is that a positive professional image should come from constant desire for teacher's self-improvement.

Key words: pedagogical image; pedagogical conditions; specifics of professional image; image components.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Успішність роботи педагога багато в чому залежить від міри усвідомлення свого професійно-особового впливу на інших людей та перейняти на себе відповідальність за наслідки цього впливу. Позитивний імідж учителя важливий не лише для учнів, а й для самого вчителя, тому що правильно збудований імідж є запорукою успіху, як особистого, так і професійного.

В умовах модернізації сучасної системи освіти висуваються підвищені вимоги до викладача. Проте, професійні навички самі по собі ще не забезпечують успішного здійснення професійної діяльності і не створюють гідну репутацію викладачеві. Для цього необхідно привернути та утримати увагу до себе класу, колег, батьків учнів, тобто створити свій неповторний образ, або, як сьогодні модно говорити, імідж. Це стосується і професії педагога.

Реформування освіти, перехід до гуманізації і демократизації, орієнтація на розвиток особистості, а не лише на просту передачу знань, висуває принципово нові вимоги до особи викладача. Суспільству стає потрібним не тільки вчитель, який дає знання, репродукує їх, є грамотним виконавцем, а, насамперед, професіонал, здатний до постійного самовдосконалення, орієнтований на творчість і гнучкість мислення; особистість, що володіє високою загальнолюдською культурою, вміє спрогнозувати кінцевий результат своєї діяльності, втілити в життя свої ідеї, активна, емоційно врівноважена і вольова особистість.

Саме тому професійний імідж сучасного вчителя – актуальна тема, бо без позитивного іміджу педагога модернізація системи освіти неможлива, оскільки ключова особливість школи майбутнього не тільки виховати особистість із кожного учня, але й відкрити до всього нового вчителів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Завдяки дослідженням учених Л. Жарикова, А. Калюжного, В. Шепель, В. Черепанової можна казати о формуванні отрасли педагогічної науки – іміджології. Концептуальні засади та практичний інструментарій іміджології визначені в роботах таких учених як П. Берд, Л. Браун, Ф. Джефкінс, А. Панасюк; сутність професійного іміджу фахівця та особливості його ефективної самопрезентації в роботах І. Альохіної, Ф. Кузіна, Д. Френсіса. Структурні компоненти професійного іміджу розкрито у роботах А. Калюжного, М. Бут, В. Бойко, В. Шепель, Л. Донскої, А. Череднякова.

Формулювання цілей статті. Мета даної роботи: вивчення педагогічних аспектів формування професійного іміджу викладача фізичної культури та його головних складових.

Для досягнення даної мети необхідно вирішити наступні завдання:

- на основі аналізу педагогічної та психологічної літератури визначити поняття та сутність іміджу викладача фізичної культури;
- розглянути сучасні засоби та методи формування позитивного професійного іміджу викладача .

Виклад основного матеріалу дослідження. Викладачі й учні мають уявлення про імідж взагалі та імідж педагога зокрема.

Безперечно, для формування іміджу важливо все: і візуальний компонент (культура одягу, голос, манери, хода, зовнішня привабливість), і стиль спілкування (педагогічний такт і етика поведінки), і педагогічний авторитет, і внутрішній світ педагога, і навіть його душевна рівновага.

Найбільш важливими складовими позитивного іміджу педагога є його ділові якості та професіоналізм, а саме особисті та ділові якості вчителя мають поєднатися і створити єдину компетентність – педагогічну та наочно-професійну.

Імідж вчителя є проекцією його особистості і характеризується наявністю власного стилю та сумою індивідуальних характеристик, що роблять його неповторним. Особистість має свої позиції, своє яскраво виражене ставлення до життя, світобачення, до якого вона прийшла на основі великої свідомої роботи.

Основними ціннісними установками викладача є схильність до пізнання навколишнього світу і систематизації знань; прагнення до творчого самовираження через педагогічну і наукову діяльність; професійне визнання рівних як засіб самоконтролю і стимул-реакція до безперервного професійного зростання. Викладач повинен вміти аналізувати діяльність учнів, їх психологічний стан, а також має володіти навичками педагогічного спілкування.

Яким би професіоналом не був вчитель, він повинен підтримувати постійний інтерес до свого професійного зростання; він зобов'язаний не забувати про власну людську сутність, про те, що її слід критично оцінювати для того, щоб постійно удосконалювати свої особові якості,

створюючи таким чином власний позитивний імідж – бо кожен педагог талановитий і неповторний.

У процесі гуманізації та демократизації сучасної системи освіти викладач фізичної культури має сумістити в собі чотири ролі:

- викладач (що передає власні знання, стимулює активність учнів, формує певні вміння і навички);

- вихователь (що піклується про всебічний розвиток учнів, формує професійні і психологічні якості);

- вчений (що займається науковими дослідженнями в області дисципліни, що викладається);

- менеджер (що організує аудиторні заняття, стимулює та контролює самостійну роботу учнів).

Сутність професійного іміджу викладача, підкреслюють наступні його особливості:

1) професійний імідж викладача, як і будь-який імідж, формується цілеспрямовано, а не стихійно;

2) професійний імідж викладача, як особливий психічний образ, цілісно відображає особові та професійно-дійові особливості педагога;

3) сутнісними характеристиками професійного іміджу викладача є: цілісність, індивідуалізоване уявлення об'єкту, що відображується, гнучкість, активність, діалогічність, валентність, символічна природа, інформативність, емоційне забарвлення;

4) як цілісна система професійний імідж викладача виконує різноманітні функції: комунікативну, адресну, естетичну та ін.

Висновки. Таким чином, узагальнюючи літературні дані можна зробити висновок, що формування позитивного професійного іміджу викладача фізичної культури може бути ефективним якщо при його створенні і корекції буде врахована загальна структура іміджу з домінуванням професійного компонента. При цьому процес формування іміджу викладача повинно носити поетапний характер, який спрямовано на переключення внутрішніх якостей викладача у зовнішні у напрямі встановлення оптимальних стосунків в освітньому процесі.

Імідж це багаторівнева багатофункціональна система і він є найважливішим компонентом педагогічної майстерності. Як об'єкт психологічного дослідження імідж є ідеальним об'єктом з такими

характеристиками: цілісний, хитливий, емоційно забарвлений, різноманітний.

Сучасний викладач фізичної культури повинен мати професійні знання, пропагувати здоровий спосіб життя, бути чесним, уважним, комунікабельним, володіти організаторськими здібностями, бути терплячим до маленьких учнів. Усі ці якості сприяють бажанню учнів відвідувати заняття та успішному сприйняттю учбового матеріалу, а також бажанню займатися фізичною культурою у позаурочний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутейко Н. Ю. Педагогічна практика: підготовка та реалізація: навч. посіб. / Н. Ю. Бутейко, Л. М. Грущенко. – КНЕУ, 2006. – С. 4–11.
2. Вербицкая А. С. Инновационные технологии в физической культуре / А. С. Вербицкая. – Институт экономики и финансов МИИТ, Москва, Россия. – режим доступа <http://www.scienceforum.ru/>
3. Гружевский В. А. Целесообразность использования инновационных технологий в формировании личностно-ориентированной мотивации студентов к физическому воспитанию / В. А. Гружевский // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 3. – С. 19-24.
4. Калужный А. А. Психология формирования имиджа учителя / А. А. Калужный. – М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 2004. – 222 с.
5. Ковальова О. О. Психологічні особливості формування основ професійного іміджу у майбутніх педагогів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Ковальова Олена Олександрівна; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2007. – 340 с.
6. Панасюк А. Ю. Формирование имиджа: стратегия, психотехники, психотехнологии / А. Ю. Панасюк. – М.: Омега-Л, 2007. – 266 с.
7. Попова Л. І. Імідж сучасного педагога / Л. І. Попова // Відкритий урок: Розробки. Технології. Досвід. – 2008. – № 3. – С. 41.
8. Чебикін О. Я. Психологічні особливості формування основ професійного іміджу: монографія / О. Я. Чебикін, О. О. Ковальова; Півден. Наук. центр АПН України. – Одеса, 2009. – 223 с.
9. Шепель В. М. Имиджелогия: Секреты личного обаяния / В. М. Шепель. – М.: Культура и спорт: Юнити, 1996. – 320 с.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Buteiko, N. Yu. (2006). *Pedahohichna praktyka: pidhotovka ta realizatsiia [Teaching practice: preparation and implementation]*. – KNEU [in Ukrainian].
2. Verbitskaya, A. S. *Innovatsyonnye tekhnologii v fizicheskoi culture [Innovative technologies in physical education]*. Moscow. Retrieves from <http://www.scienceforum.ru/> [in Russian].

3. Gruzhevskiy, V. A. (2014). Tselesoobraznost ispolzovaniia innovatsionnykh tekhnologiy v formirovaniilichnosno-orientirovannoy motivatsii studentov k dizicheskomu vospitaniyu [The feasibility of using innovative technologies in the formation of physical education students personality-oriented motivation]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problem fizychnoho vykhovannia – Pedagogy, psychology and medical and biological pronlems of physical education and sport*, 3, 19 – 24 [in Russian].
4. Kalyuzhnyi, A. A. (2004). Psikhologiya formirovaniya imidzha uchitelia [Psychology teacher image formation]. Moscow: VLADOS [in Russian].
5. Kovalova, O. O. (2007). Psykhologichni osoblyvosti formuvannia osnov profesiinoho imidzhu maibutnikh pedahohiv [Psychological features of formation of future teachers' professional image]. *Candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].
6. Panasyuk, A. Ju. (2007). *Formirovaniye imidzha: strategiya, psikhotekhniki, psikhotekhnologii* [Formation of image: strategy, psycho-techniques, psycho-technology]. Moscow: Omega-L [in Russian].
7. Popova, L. I. (2008) Imidzh suchasnoho pedahoha [The modern teacher's image] *Vidkryti urok: Rozrobky. Tekhnolohii. Dosvid. – An open lesson: Designing. Technologies. Experience*, 3, 41 [in Ukrainian].
8. Chebykin, O. Ya., Kovalova, O. O. (2009). *Psykholohichni osoblyvosti formuvannia osnov profesiinoho imidzhu* [Psychological features of forming bases of professional image]. Odesa [in Ukrainian].
9. Shepel, V. M. (1996). *Imidzhelogiya: Sekrety lichnogo obayaniya* [Imageology: Secrets of personal charm]. Moscow: Kultura i sport: Juniti [in Russian].